

УДК 911.372.7:911.375.3:338.49:64.0-021.4

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСТА В КОНТЕКСТІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Ткаченко Н. Г.

Аспірант, асистент кафедри міжнародного обліку і аудиту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана».

Науковий керівник: Галенко О.М. доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Анотація. *Основною метою реалізації соціального потенціалу міста є оптимальне задоволення потреб населення в послугах соціальної сфери. Пріоритетними напрямками в даному контексті вважаються: створення нормативно-правових, організаційних, інституційних умов для впровадження сучасних соціальних технологій, підвищення якості, розширення спектру послуг, що надаються в галузі медицини, освіти, соціального захисту населення, культурно-дозвільних послуг та ін.. Очікуваними результатами стратегічного планування соціальної сфери є: створення сприятливих економічних та організаційних умов для формування ринкової системи господарювання в соціальній сфері, спрямованої на задоволення соціальних потреб усіх верств населення і розширення спектру соціальних послуг; підвищення рівня охорони здоров'я, освіти, вдосконалення системи соціального захисту та підтримки населення. Розвиток економіки міста на основі реструктуризації підприємств, оновлення техніки і технологій, створення нових ефективних виробництв, сприяє виникненню конкурентоспроможних товаровиробників, ринкових відносин між ними.*

Ключові слова: *ринкова інфраструктура, якість міського середовища, соціальний потенціал міста, фінансово-економічний потенціал міста.*

Постановка проблеми. *Методологія формування комплексу повинна забезпечувати пріоритет відповідних потреб і передбачати при їх реалізації поєднання регіональних та галузевих інтересів на певному розрахунковому полі. У цьому випадку формування ринкової інфраструктури буде здійснюватися з позицій структурного підходу, шляхом розробки та реалізації комплексного плану її розвитку і розміщення, а основні показники цього плану почнуть розраховуватися виходячи з локальних (регіональних) районних вимог при обумовленому рівні ефективності складових її галузевих елементів. У цьому випадку можливе отримання певної системи нормативів, що відбивають регіональні умови функціонування ринку і сумірних з ним ресурсних можливостей муніципальної освіти. В системі муніципального управління необхідно мати моніторингову і прогнозну систему, яка постійно тримала б у полі зору всі можливі ризики і на основі апарату ризикового моделювання готувала попереджувальні рішення щодо коригування економічної та соціальної політики міської влади. Щоб перейти до стратегічного управління в реальному масштабі часу, слід провести моніторинг розвитку ринків з використанням спеціальних систем і методів їх відстеження, ранжувати можливі стратегічні рішення за ступенем їх терміновості і етапах реалізації. Стратегічний план міста спрямований на реалізацію цілей, визначених за рівнем управління міським господарством. Головною метою (місією)*

є створення сприятливих умов для життя населення, діяльності господарюючих суб'єктів та сталого розвитку міста.

Соціальний потенціал міста дозволяє розглядати особливості міста як складного соціально-інфраструктурного, системного комплексу, який визначає можливості людської активності, що реалізується в певних формах соціальних відносин і спирається на існуючі соціальні інститути та інфраструктуру міста.

Мета статті – основною метою реалізації соціального потенціалу міста є оптимальне задоволення потреб населення в послугах соціальної сфери. Пріоритетними напрямками в даному контексті вважаються: створення нормативно-правових, організаційних, інституційних умов для впровадження сучасних соціальних технологій, підвищення якості, розширення спектру послуг, що надаються в галузі медицини, освіти, соціального захисту населення, культурно-дозвільних послуг та ін. Очікуваними результатами стратегічного планування соціальної сфери є: створення сприятливих економічних та організаційних умов для формування ринкової системи господарювання в соціальній сфері, спрямованої на задоволення соціальних потреб усіх верств населення і розширення спектру соціальних послуг; підвищення рівня охорони здоров'я, освіти, вдосконалення системи соціального захисту та підтримки населення.

Метою самоорганізації міської спільноти є розвиток громадянського суспільства, формування соціального партнерства громадських об'єднань, бізнесу та органів влади у вирішенні проблем міста.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Обґрунтування використання інструментів стратегічного планування знайшло відображення у працях американських та європейських дослідників [1].

Різні підходи до стратегічного управління розвитком досліджують зарубіжні науковці: О. Алексеев, І. Ансофф, Е. Блейклі, Ж. Бобер, Дж. Брайсон, А. Брувер, Дж. Л. Гордон, Ж. Готтман, Л. Гудстейн, Ш. Гофер, К. Ендрюс, Б. Жихаревич, К. Крістенсен, Б. Крозбі, Г. Минезберг, М. Нордквіст, Г. Райт, В. Роринг, В. Рохчин, А. Стрикленд, А. Томпсон, та інші.

Також аспекти стратегічного планування розвитком відображені у працях таких вітчизняних науковців як В. Бабаєв, О. Берданова, Л. Бондаренко, О. Бойко-Бойчук, В. Вакуленко, О. Карай, В. Коломієць, В. Корженко, М. Лесечко, В. Мамонова, А. Поважний, С. Пухир, І. Санжаровський, В. Тертичка, та інших.

Основні результати дослідження. Пріоритетними напрямками муніципального управління може послужити формування системи взаємодії організацій міста з суб'єктами управління, міста; надання сприяння появі самостійних організацій, установ широкого спектру соціальних послуг, що забезпечують потреби населення, а також формування нормативно-правової бази для стимулювання комерційних організацій у спільних проєктах з громадськими організаціями, що мають соціальну значимість для міста. З метою підвищення ефективності управління містом пропонується професіоналізація муніципального управління, пріоритетними напрямками якої є: зниження бюрократичних витрат у системі управління, забезпечення економічної самостійності муніципальних установ, вдосконалення кадрової роботи, встановлення ефективного обміну інформацією та створення системи консалтингових заходів по муніципальному управлінню і розвитку міста. Фінансово-економічний потенціал є необхідною умовою ефективного управління розвитком міста та здійснення функцій управління, що реалізуються муніципальними органами влади. Основними напрямками зміцнення фінансово-економічного потенціалу міста є: збільшення доходів та оптимізація витрат місцевого бюджету, підвищення ефективності управління муніципальною власністю; підвищення конкурентоспроможності підпри-

ємств; розвиток малого підприємництва, інноваційної діяльності та розвиток торгівлі та споживчого ринку міста. Перетворення бюджету міста в ефективний інструмент стимулювання і підвищення стійкості соціально-економічного розвитку міста, є основною метою його оптимізації. Пріоритетними напрямками в області збільшення дохідної бази бюджету пропонуються: збільшення податкових надходжень, за рахунок фіскальних методів державного регулювання, підвищення якості податкового адміністрування, використання механізмів інвестиційного кредитування та інші. У оптимізації видаткової частини бюджету виділяють: перехід до адресної системи фінансування соціальних програм, економія поточних бюджетних коштів, проведення політики секвестру видатків бюджету, вдосконалення методології планування бюджетних витрат. Основою управління бюджетом міста є вдосконалення міжбюджетних відносин, що призводить до забезпечення збалансованості і стійкості бюджету міста, підвищення ефективності управління муніципальним боргом, реструктуризації кредиторської заборгованості [1]. Підвищення ефективності управління муніципальною власністю виявляє ряд проблем, пов'язаних з недостатнім використанням можливостей формування доходів бюджету міста за рахунок використання муніципальної власності, наявність бар'єрів для приватизації та інших способів реалізації управлінських повноважень щодо муніципальної власності, недолік оборотних коштів юридичних осіб для реалізації свого права власності на земельні ділянки та інші об'єкти. Тому в якості пріоритетних напрямків підвищення ефективності управління муніципальною власністю відзначають: забезпечення стійкого зростання доходів від використання муніципальної власності, оптимізація кількості об'єктів муніципальної власності, підвищення ефективності використання ресурсів муніципалітету. Основною метою підвищення конкурентоспроможності підприємств є створення умов для збереження і прискорення темпів розвитку економіки міста. До пріоритетних напрямків даного положення можна віднести формування політики, спрямованої на використання внутрішніх ресурсів підприємств, сприяння отриманню підприємствами державних замовлень, сприяння внутрішньорегіональній кооперації та інтеграції підприємств [2]. Розвиток малого підприємництва та інноваційної діяльності ставлять своєю метою створення сприятливих умов, що сприяють сталому функціонуванню та розвитку малого підприємництва та інноваційної активності, для підвищення ефективності та соціальної спрямованості економіки міста. Пріоритетними напрямами цієї точки зору можуть служити: участь у розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавства, що визначає нормативно-правову базу підтримки малого підприємництва, зниження адміністративних бар'єрів для знову створюваних підприємств, їх інформаційне та методичне забезпечення, створення відповідної інфраструктури, стимулювання підприємницької та інноваційної діяльності шляхом створення і розвитку механізмів, що забезпечують фінансово-кредитну і майнову підтримку даних підприємств.

Основною метою розвитку торгівлі та споживчого ринку міста є вдосконалення його інфраструктури та забезпечення збалансованого попиту і пропозиції на товарному ринку. Для її реалізації пріоритетними напрямками виділяються: створення умов для розвитку галузі торгівлі, проведення маркетингових досліджень про стан, тенденції та перспективи розвитку споживчого ринку, створення інформаційної бази для суб'єктів споживчого ринку на основі використання сучасних інформаційних технологій, а також розробки інфраструктурних стандартів споживчого ринку, що відповідають сучасним вимогам розвитку економіки. Формування політики в галузі трудових відносин, заснованих на принципах соціального партнерства і орієнтованої на підвищення стандартів якості життя населення, є основною метою формування сприятливої політики в галузі трудових від-

носин. Значущими напрямами даної області є: вдосконалення інформаційного забезпечення при прийнятті рішень щодо регулювання рівня зайнятості населення міста, оптимізації структури коштів, що спрямовуються на створення та збереження робочих місць, вдосконалення системи стимулювання роботодавців, які сприяють раціоналізації структури зайнятості, системи соціального партнерства на ринку праці.

Підвищення якості міського середовища, відповідно до принципів сталого і гармонійного розвитку міста, характеризується наступними параметрами: екологічною безпекою, культурною наступністю містобудівних рішень, гармонією і різноманіттям міста, надійністю і безпекою транспортної та інженерної інфраструктури, комплексністю рішень житлової проблеми, ефективним використанням виробничих територій, розвиненістю і доступністю системи суспільних центрів. Формування якісного міського середовища здійснюється шляхом реорганізації та благоустрою території міста в її існуючих кордонах, містобудівною політикою та відповідними нормативами, соціокультурним потенціалом міста та організаційними методами впливу міської влади у вирішенні даних проблем. Розробка організаційно-економічного механізму розвитку міста в межах екологічної ємності є основною метою забезпечення безпеки середовища життєдіяльності та стійкості природного комплексу міста [3]. Пріоритетними напрямками в цій галузі є: вдосконалення системи управління в галузі охорони навколишнього середовища, транспортної інфраструктури, утилізації побутових і промислових відходів, розвиток об'єктів зовнішнього благоустрою, зниження ризику та наслідків надзвичайних ситуацій у місті. При вдосконаленні містобудівних рішень основна увага приділяється поліпшенню архітектурного вигляду міста на основі забезпечення культурної спадкоємності містобудівних рішень, розвитку екологічно чистих і комфортних зон проживання, створення умов для інвестування в будівництво, розвиток систем правового, функціонального і цінового зонування територій. Забезпечення безпеки і надійності транспортних зв'язків в умовах прогнозованого зростання міграції населення і збільшення обсягів пасажирських і вантажних перевезень, жорстких екологічних вимог, що пред'являються до них, є основою розвитку транспортної інфраструктури міста. Поставлена задача потребує розвитку єдиної транспортної системи міста, що забезпечує взаємодію та взаємодоповнюваність особистого і громадського транспорту, а також можливість альтернативного вибору споживачем видів транспортного обслуговування. Пріоритетними напрямками в галузі транспортної інфраструктури є: підвищення пропускнуєї спроможності на транспорті, залучення інвестицій в оновлення і розвиток транспортної інфраструктури, вдосконалення системи управління та підвищення якості обслуговування пасажирів. Підвищення надійності та безпеки інженерної інфраструктури є завданням виробничої та екологічної безпеки інфраструктури міста. Пріоритетними напрямками в цій галузі є: забезпечення енерго- та ресурсозбереження в системі надання житлово-комунальних послуг населенню, розвиток інформаційної інфраструктури муніципальної системи управління, а також галузей інформаційно-комунікаційних технологій та сфери інформаційних послуг. Формування комфортної житлової середовища, що забезпечує комплексне вирішення житлової проблеми в місті, є чинником вироблення ефективної політики в галузі житлово-комунального господарства міста. Основними напрямками цієї політики стають: збереження, оновлення та модернізація житлового фонду, зниження вартості будівництва житла, вдосконалення тарифної політики на житлово-комунальні послуги, вдосконалення механізму праввідносин між виробниками та одержувачами житлових послуг. Поліпшення використання виробничих територій є основою перетворення виробничо-промислових зон в зони відпочинку громадян. Підвищення доступності соціального обслуговування закладається в основу розвитку

соціальної інфраструктури міста, що виявляється через культурно-побутове будівництво, підвищення комерційної привабливості сфери соціально-побутового обслуговування та залучення позабюджетних коштів для вирівнювання диспропорцій у розміщенні по території міста підприємств та переліку соціально-побутових послуг. Фінансування основних напрямків розвитку інфраструктури міста здійснюється на основі бюджетної підтримки, яка проявляється через: збільшення обсягів виробництва і поставок продукції з високими конкурентними перевагами; підвищення продуктивності праці і зниження виробничих витрат; підвищення рівня екологічної та техногенної безпеки виробництва та системи життєзабезпечення міста; поліпшення транспортного, інформаційного, комунального, освітнього та культурного обслуговування населення; підвищення ефективності виробництва за рахунок розвитку соціальної та інституційної інфраструктури; зростання рівня оплати праці в економіці і зайнятості населення міста, створення нових робочих місць і модернізація діючих. Форми муніципальної підтримки встановлюються нормативно-правовими актами міста і включають в себе: адресне надання бюджетних кредитів, придбання муніципальних цінних паперів, спеціальні податкові режими підприємствам і організаціям, розміщення і прийом муніципальних замовлень на виробництво продукції для потреб міста, реструктуризацію заборгованості перед бюджетом, різні пільги і преференції, які надаються учасникам ринку.

Висновки. Розвиток економіки міста на основі реструктуризації підприємств, оновлення техніки і технологій, створення нових ефективних виробництв, сприяє виникненню конкурентоспроможних товаровиробників, ринкових відносин між ними. Значний розвиток отримує також і споживчий ринок за рахунок розширення місцевого виробництва продукції, більш широкого товарного асортименту, якості обслуговування споживачів. Таким чином, реалізація стратегічних напрямків розвитку міста та їх взаємодія з ринковою інфраструктурою сприяє підвищенню ефективності дій на споживчому ринку і зумовлює основні методи оцінки ринкової інфраструктури.

Список використаної літератури

1. Осипов В. М. Особливості стратегування економічного розвитку агломерацій в Україні [Текст] / В. М. Осипов, І. Л. Парасюк, О. О. Ворожейкін // Стратегічні пріоритети. – 2012. – № 3 (24). – С. 82-86.
2. Шаров Ю. Стратегічне планування та реалізація політики на центральному, регіональному та місцевому рівнях [Навч. посіб.] / Ю. Шаров. – К. : НАДУ, 2004. – 56 с.
3. Андерсон А. Ворота в глобальную економіку [Монографія] / А. Андерсон, Д. Андерсон – Перевод с англ. под ред. В. М. Сергеева. – М. : ФАЗИС, 2001.
4. Хащієва Л. В. Практика стратегічного управління розвитком міст: аналіз зарубіжного досвіду [Текст]. Режим доступу: www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/5/06.pdf.

STRATEGIC DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE CITY IN THE CONTEXT OF A MARKET ECONOMY

Tkachenko N.

Postgraduate, state higher educational establishment (SHEE) «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

Scientific adviser: Galenko O. M., PHD, professor, head of international accounting and auditing Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman.

Abstract. *The main purpose of implementing social potential of the city is the best to meet the needs of the population in social services. The priorities in this context are: creation of legal, organizational and institutional conditions for the introduction of modern social technologies, improving quality, expanding the range of services provided in the field of medicine, education, social security, entertainment services, etc. The expected results of strategic planning is social: an enabling economic and organizational conditions for the formation of a market economic system in the social sphere aimed at meeting the social needs of all segments of the population and expanding range of social services, improving health, education, and improved social protection and popular support. Economic development of the city – based enterprise restructuring, renewal of equipment and technologies, new efficient production, contributes to competitive producers of market relations.*

Key words: *market infrastructure, the quality of the urban environment, social potential of the city, the financial and economic potential of the city.*

Referances

1. Osypov V. M. Osoblyvosti stratehuvannya ekonomichnoho rozvytku ahlomeratsiy v Ukrayini [Tekst] / V. M. Osypov, I. L. Parasyuk, O. O. Vorozheykin // Stratehichni priorityty. – 2012. – № 3 (24). – S. 82-86.
2. Sharov YU. Stratehichne planuvannya ta realizatsiya polityky na sentralnomu, rehionalnomu ta mistsevomu rivnyakh [Navch. posib.] / YU. Sharov. – K.: NADU, 2004. – 56 s.
3. Anderson A. Vorota v hlobalnyu ekonomyku [Monohrafiya] / A. Anderson, D. Anderson – Perevod s anhl. pod red. V. M. Serheeva. – M. : FAZYS, 2001.
4. Khashchiyeva L. V. Praktyka stratehichnoho upravlinnya rozvytkom mist: analiz zarubizhnoho dosvidu [Tekst]. Rezhym dostupu: – www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/5/06.pdf.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ГОРОДА В КОНТЕКСТЕ РЫНОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Ткаченко Н. Г.

Аспирант, ассистент кафедры международного учета и аудита ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени В. Гетьмана».

Научный руководитель: Галенко О. Н. доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой международного учета и аудита Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана.

Аннотация. *Основной целью реализации социального потенциала города является оптимальное удовлетворение потребностей населения в услугах социальной сферы. Приоритетными направлениями в данном контексте считаются: создание нормативно-правовых, организационных, институциональных условий для внедрения современных социальных технологий, повышение качества, расширение спектра услуг в области медицины, образования, социальной защиты населения, культурно-развлекательных услуг и др. Ожидаемым результатом стратегического планирования социальной сферы являются: создание благоприятных экономических и организационных условий для формирования рыночной системы хозяйствования в социальной сфере, направленной на удовлетворение социальных потребностей всех слоев населения и расширение спектра социальных услуг, повышение уровня здравоохранения, образования, совершенствование системы социальной защиты и поддержки населения. Развитие экономики города на основе реструктуризации предприятий, обновление техники и технологий, создания новых эффективных производств, способствует возникновению конкурентоспособных товаропроизводителей, рыночных отношений между ними.*

Ключевые слова: *рыночная инфраструктура, качество городской среды, социальный потенциал города, финансово-экономический потенциал города.*